IV

(Информация)

ИНФОРМАЦИЯ ОТ ИНСТИТУЦИИТЕ И ОРГАНИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

СЪВЕТ

Заключения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета от 15 ноември 2007 г., относно подобряването на качеството на подготовката на учителите [1]

(2007/C 300/07)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА ПРАВИТЕЛСТВАТА НА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ, ЗАСЕДАВАЩИ В РАМКИТЕ НА СЪВЕТА,

КАТО ВЗЕХА ПРЕДВИД:

1. Заключенията на Европейския съвет от Лисабон от 23-24 март 2000 г., в които се изтъква, че инвестирането в хората е от решаващо значение за мястото на Европа в икономиката, основана на знанието, и в които държавите-членки се призовават да *„предприемат стъпки за премахване на пречките пред мобилността на учителите и за привличане на учители с висок професионализъм“* [2].

2. Доклада на Съвета по образование до Европейския съвет от февруари 2001 г. относно конкретните бъдещи цели на системите за образование и обучение, в който се подчертава променящата се роля на учителите, които продължават да предават знания, но едновременно с това *„изпълняват и функциите на наставници, направляващи учащите по личния им път към знанието“* [3].

3. Цел 1.1 от работната програма „Образование и обучение 2010“ — *„Подобряване на образованието и обучението на учителите и обучаващите“*, която подчертава колко е важно в учителската професия да се привличат и задържат висококвалифицирани и мотивирани кадри, да се определят уменията, които учителите трябва да притежават, за да отговарят на променящите се потребности на обществото, да се създават условия за подкрепа на учителите по време на първоначалното им обучение и обучението им на работното място, както и към преподаването и обучението да се привличат кадри с професионален опит в други области [4].

4. Резолюция на Съвета от 27 юни 2002 г. относно ученето през целия живот, която приканва държавите-членки да подобрят подготовката и обучението на учителите, ангажирани в процеса на учене през целия живот, така че да придобият уменията, необходими им за обществото, основано на знанието [5].

5. Съвместният междинен доклад на Съвета и Комисията от 26 февруари 2004 г. относно напредъка при изпълнението на целите от Лисабон в областта на образованието и обучението [6], в който се дава приоритет на разработването на общи европейски принципи за компетентностите и квалификацията, необходими на учителите, за да изпълняват своята променяща се роля в обществото, основано на знанието [7].

6. В съвместния междинен доклад на Съвета и Комисията от 23 февруари 2006 г. относно прилагането на работната програма „Образование и обучение 2010“ се подчертава, че *„инвестирането в обучението на учители и обучаващи и укрепването на ръководството на институциите за образование и обучение са от решаващо значение за подобряване на ефективността на системите за образование и обучение“* [8].

---

[1] Настоящите заключения се отнасят за учителите, работещи в областта на общото образование и първоначалното професионално образование; за тези цели „учител“ е лице с признат статут на учител (или еквивалентен такъв), съгласно законодателството и практиката в държавата-членка. В тази категория не се включват лицата, работещи извън официалните системи за образование и обучение, поради различния характер и контекст на изпълняваните от тях задачи.

[2] Док. SN 100/1/00 REV 1.

[3] Док. 5980/01.

[4] ОВ C 142, 14.6.2002 г., стр. 1.

[5] ОВ C 163, 9.7.2002 г., стр. 1.

[6] Док. 6905/04.

[7] Приложения I и II към документ 12414/07 ADD 1.

[8] ОВ C 79, 1.4.2006 г., стр. 1.

7. Заключенията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета от 14 ноември 2006 г. относно ефективността и равнопоставеността в образованието и обучението, в които се заявява, че *„мотивацията, уменията и способностите на учителите, обучаващите, други преподавателски кадри и службите за професионална ориентация и социално подпомагане, както и качеството на ръководството на училищата, са ключовите фактори за постигане на висококачествени учебни резултати“*, и че *„усилията на преподавателските кадри следва да бъдат подкрепяни посредством постоянно професионално развитие“*.

8. Заключенията на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, от 14 ноември 2006 г. относно бъдещите приоритети за засилено европейско сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение, в които се подчертава необходимостта от висококвалифицирани учители, участващи в процеса на непрекъснато професионално развитие ([9]).

9. Решение № 1720/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 ноември 2006 г. за създаване на Програма за действие за обучение през целия живот, която включва, в рамките на програмата „Комениус“, специфичната цел да се повишават качеството и европейското измерение на подготовката на учителите ([10]).

10. Препоръка 2006/961/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно ключовите компетентности, характеризиращи ученето през целия живот ([11]), в която се определя минималното ниво на познания, умения и нагласи, които всички ученици следва да придобият до завършване на първоначалното си образование и обучение, за да могат да участват в обществото, основано на знанието, и които, тъй като обхващат съвкупност от области, предполагат по-голяма степен на сътрудничество и екипна работа между учителите, както и подход към преподаването, който излиза извън границите на традиционните предмети,

ПРИВЕТСТВАТ Съобщението на Комисията до Съвета и Европейския парламент от 23 август 2007 г. относно подобряване на качеството на подготовката на учителите ([12]), в което качеството на преподаване и подготовката на учителите се определят като ключови фактори за повишаване на нивата на образователни постижения и за постигане на целите от Лисабон, и съответно се формулират предложения, насочени към тяхното поддържане и усъвършенстване.

ПОТВЪРЖДАВАТ, че макар организацията и съдържанието на системите за образование и обучение и постигането на цел 1.1 от работната програма „Образование и обучение 2010“ да остават отговорност на отделните държави-членки, а училищата в много държави-членки да се ползват от висока степен на автономност, европейското сътрудничество може да изиграе полезна роля при подпомагане на държавите-членки да посрещат общите предизвикателства, особено посредством отворения метод на координация, който включва разработването на общи принципи и цели, както и съвместни инициативи като дейности по линия на взаимното учене между равностойни партньори, обмяната на опит и добри практики, и взаимното наблюдение.

СЧИТАТ, че:

1. Висококачественото преподаване е предпоставка за висококачествено образование и обучение, които на свой ред са решаващи фактори за дългосрочната конкурентоспособност и капацитет на Европа да създава повече работни места и растеж в съответствие с целите от Лисабон и във връзка с други свързани области на политиката, като икономическата и социалната политика, и научните изследвания.

2. Еднакво важен е и фактът, че преподаването предоставя услуга с голяма обществена значимост: учителите играят решаваща роля, като дават възможност на хората да открият и развият талантите си и да реализират потенциала си за личностно израстване и благополучие, както и като им помагат да придобият комплексна гама от знания, умения и ключови компетентности, необходими им като граждани, в техния личен, обществен и професионален живот.

3. Способността на учителите да отговорят на предизвикателствата на нарастващото социално и културно многообразие в класната стая е от изключително значение за развиването на по-справедливи образователни системи и за постигане на напредък в създаването на равни възможности за всички.

4. Подготовката и обучението на учителите е решаващ елемент от модернизацията на европейските системи за образование и обучение, а бъдещото повишаване на общото ниво на образователни постижения и ускоряването на напредъка в постигането на общите цели на работната програма „Образование и обучение 2010“ ще се улеснят от наличието на ефективни системи за подготовка на учители.

5. С оглед на горните съображения, държавите-членки следва да отдадат първостепенен приоритет на поддържането и усъвършенстването на качеството на подготовката на учителите като процес, продължаващ през цялата им кариера.

ОТБЕЛЯЗВАТ, че:

1. Многобройните социални, културни, икономически и технологични промени в обществото поставят нови изисквания пред учителската професия и ускоряват необходимостта от разработването на подходи към преподаването, ориентирани към компетентностите, съчетани с по-голям акцент върху резултатите от ученето.

   При придобиването на ключови компетентности за живота, от учениците все повече се очаква да развият по-голяма самостоятелност на учене и да поемат отговорност за собственото си учене.

([9]) ОВ C 298, 8.12.2006 г., стр. 8.
([10]) ОВ L 327, 24.11.2006 г., стр. 45.
([11]) ОВ L 394, 30.12.2006 г., стр. 5.
([12]) Док. 12414/07 + ADD 1 + ADD 2.

Освен това различията между учащите се във всеки един клас могат да бъдат все по-големи, както по отношение на произхода, така и по отношение на способностите.

За да имат учителите възможност да адаптират методите си на преподаване към променящите се потребности на учащите, те трябва да могат редовно да осъвременяват наличните умения и/или да развиват нови.

2. Новите изисквания пред учителите не само създават необходимост от разработването на нова учебна среда и нови подходи към преподаването, но също така изискват висока степен на професионализъм.

Тъй като училищата се превръщат във все по-автономна и отворена учебна среда, учителите поемат все по-голяма отговорност за съдържанието, организацията и наблюдението на учебния процес, както и за собственото си професионално развитие по време на цялата си кариера.

3. Това от своя страна поставя нови предизвикателства пред институциите и кадрите за подготовка на учители, и училищата при разработването или прилагането на програми както за студентите в педагогическите специалности, така и за практикуващите учители. За да се даде възможност на системите за подготовка на учители да отговорят на тези предизвикателства, е необходима по-добра координация между различните етапи на подготовката на учителите — от първоначалната им подготовка, през допълнителната подкрепа в началото на кариерата (въвеждане ([13])), до професионалното развитие на работното място.

Освен това, за да продължат учителите да усъвършенстват своите умения през целия си професионален живот, са необходими по-големи стимули, а също така се изискват и усилия, за да се гарантира, че подготовката на работното място отговаря на потребностите на преподаването, както в качествено, така и в количествено отношение.

4. В редица държави-членки е налице необходимост не само да се привлекат нови хора към учителската професия, включително хора с подходяща квалификация и опит в други професионални области, но също така да се убедят опитните учители да останат в професията, вместо да се пенсионират предсрочно или да се ориентират към други професии.

Подобряването на качеството на подготовката на учителите може да се окаже един от начините за превръщането на учителската професия в привлекателен професионален избор.

([13]) „Въвеждане“ се отнася до процеса, установен в някои държави-членки, при който на новоназначените учители по време на първите години от кариерата им, се предоставя допълнителната подкрепа (напр. наставничество, обучение, препоръки), от която се нуждаят, за да поемат новата си роля в училището и в професията; по този начин се осъществява връзка между първоначалната подготовка на учителите и реалната професионална практика.

ПОСТИГАТ СЪГЛАСИЕ, в рамките на техните отговорности,

1. да се стремят да гарантират, че учителите:

— притежават квалификация от висше учебно заведение ([14]), което поддържа подходящ баланс между академични дисциплини, основани на научни изследвания, и педагогическа практика,

— притежават специализирани познания по своите предмети, както и необходимите педагогически умения,

— имат достъп до ефективни програми за подкрепа в началото на кариерата, когато започват професионалното си развитие,

— имат достъп до подходяща подкрепа чрез наставничество в хода на професионалното си развитие,

— са насърчавани и подкрепяни по време на професионалното си развитие да преразглеждат своите образователни потребности и да придобиват нови знания, умения и компетентности чрез формално, неформално и самостоятелно учене, включително обмен и назначаване в чужбина;

2. да се стремят да гарантират, че в допълнение към притежаваните от тях преподавателски умения и опит, учителите с ръководни функции имат достъп до висококачествено обучение по управление на училища и ръководни умения;

3. да се стремят да гарантират, че първоначалната подготовка, въвеждане в работата и по-нататъшното професионално развитие на учителите е координирано, последователно, добре обезпечено и с осигурено качество;

4. да обмислят приемането на мерки, насочени към повишаване на равнището на квалификация и нивото на практически опит, необходими за наемане на работа като учител;

5. да насърчават по-тесни връзки и партньорства между училищата, които следва да се развиват като „учебни общности“, и институциите за подготовка на учители, като гарантират, че тези институции предлагат последователни, висококачествени и подходящи програми за подготовка на учители, които ефективно отговарят на променящите се потребности на училищата, учителите и обществото като цяло;

([14]) Или, при учителите, работещи в областта на първоначалното професионално образование, че са висококвалифицирани в професионалната си област и притежават подходяща педагогическа квалификация.

6. да насърчават, по време на първоначалната подготовка на учителите и на последващото им непрекъснато професионално развитие, придобиването на компетентности, които да им позволят:

   — да преподават компетентности, които обхващат съвкупност от области, като тези, очертани в Препоръката относно ключовите компетентности ([15]),

   — да създават безопасна и привлекателна училищна среда, основана на взаимното уважение и сътрудничество,

   — да преподават ефективно в разнородни класове с ученици от различна социална и културна среда, със значителни различия в способностите и потребностите,

   — да работят в тясно сътрудничество с колеги, родители и широката общественост,

   — да участват в развитието на училището или центъра за обучение, в които са наети на работа,

   — да развиват нови знания и проявяват новаторство чрез участие в рефлективна практика и научни изследвания,

   — да използват информационните и комуникационните технологии (ИКТ) при изпълнението на различните си задачи, както и за своето собствено непрекъснато професионално развитие,

   — да се превърнат в самостоятелно учещи по отношение на собственото си професионално развитие по време на цялата си кариера;

7. да оказват съответната подкрепа на институциите и кадрите за подготовка на учители, за да им дадат възможност да отговорят по един новаторски начин на новите изисквания към подготовката на учителите;

8. да подкрепят програмите за мобилност на учителите, студентите в педагогическите специалности и кадрите за подготовка на учители, предназначени да повлияят значително върху професионалното им развитие, както и да насърчават по-доброто разбиране на културните различия и осъзнаването на европейското измерение на преподаването;

9. да предприемат необходимите стъпки да за превръщане на учителската професия в по-привлекателен професионален избор.

ПРИКАНВАТ ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ, С ПОДКРЕПАТА НА КОМИСИЯТА,

1. да работят съвместно, за да засилят европейското сътрудничество в рамките на отворения метод на координация — след съгласуване със съответните заинтересовани страни и като обхващаща съвкупност от области цел на политиката на работната програма „Образование и обучение 2010“ и последващата я програма — с цел да се насърчи прилагането на приоритетите на политиката за подготовката на учителите, очертани в настоящите заключения;

2. да използват всички налични инструменти, като тези, които са част от отворения метод на координация, програмата за учене през целия живот, Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие и Европейския социален фонд, за да насърчават — като използват интегриран подход — основаващите се на факти знания, които имат връзка с политиките за подготовката на учителите, по-нататъшните инициативи относно взаимното обучение, новаторските проекти за подготовка на учители и мобилността на учителите, кадрите за подготовка на учители и студентите в педагогическите специалности.

([15]) Вж. бележка под линия 11.